

KIRJOITTAMISEN TYÖPAJAT (workshop)

Työpajat (workshop) ovat muodostuneet lähes synonyymeiksi luovan kirjoittamisen opiskelussa, koska ainoastaan itsenäisesti kirjoittaminen ja ohjaajan palaute kuuluvat työpajamallien ulkopuolelle. Kirjoittajakurssien ja -piirien sekä kirjoittamisen opiskelun työskentelyyn kuuluu erilaisia työpajoja, joissa työskentely jaetaan teksti- ja kirjoittajakeskeisesti.

Kyseisen erottelun vuoksi vain tekstikeskeinen pajatyöskentely on kirjoittajakoulutusta, kun taas kirjoittajakeskeinen työskentely on arvioitu persoonallisuutta kehittäväksi harrastukseksi. Silloinkin kun kirjoittaminen on ollut omaelämäkerrallista tai henkilökohtaisten kokemusten muuntamista fiktioksi, on keskustelun aiheena ollut vain teksti eivätkä kokemukset. Henkilökohtaisten kokemusten yhteydet teksteihin on usein suljettu pois, eikä niihin saisi viitata, koska tekstin täytyy olla itsenäisesti toimiva kokonaisuus. Terapeuttisen ja julkisen kirjoittamisen välimaastoon on muodostumassa työpajoja, jotka eivät ole terapiaryhmiä, mutta eivät tekstipajojakaan.

Terminä kirjoittajaryhmä viittaa osuvasti henkilöihin ja tekstipaja teksteihin. Opiskeluun liittyvät termit ovat tekijäkeskeisiä, joita käytetään kirjoittajakoulusta, –ryhmästä ja –piiristä, mutta ei kirjailijoista puhuttaessa. Teksti- ja työpajan yhteydessä painotetaan tekstiä, koska kirjoittajan kehityskin tapahtuu tekstin kehittymisen myötä. Tekstipajassa keskustellaan vain tekstistä, millä implikoidaan tekstin julkaisemista ja sitä, kuinka tekstin tulee puhua puolestaan ja toimia itsenäisesti, eikä kirjoittaja saa selittää sen pyrkimyksiä.

Työpajan perusmalli on pysynyt Suomessa samanlaisena 1960-luvulta lähtien. Työpajoissa keskustellaan erilaisissa lukijaryhmissä. Kirjoittajakursseilla ja –koulutuksessa työskentelyn tavoitteena on kirjoittajan ilmaisukyvyn kehittyminen, eikä niissä pyritä julkisen tekstin laatimiseen. Kommentoijat muodostavat lukijoiden ryhmän, joka tukee kirjoittajan identiteettiä ja kannustaa häntä tekstinsä suhteen. Julkista ja itsenäistä tekstiä valmistavissa työpajoissa keskustelun kohteena on kunkin kirjoittajan tekstiluonnos, josta lukijat keskusteleval kriittisesti ja toimivat näin ollen julkaisemista edeltävänä lukijakuntana. Kirjoittaja harjoittelee siis erilaisten lukijoiden ja lukemistapojen kohtaamista, jolloin keskustelun tavoitteena on kehittää teksti julkaisukelpoiseksi. Lukijakunta voidaan hahmottaa kahteen eri ryhmään, joista ensimmäinen on yhteisö ja jälkimmäinen on yleisö. Kirjoittajaryhmä on kannustavasti keskusteleva yhteisö, kun taas tekstipaja on parhaillaan tekstin parissa työskentelevien lukijoiden kriittinen ja pluraalinen yhteisö.

Avoin työpaja, ei aihetta. Kirjoittajat tuovat tekeillä olevia tekstejään vapaasti työpajaan keskusteltavaksi, ei oletuksia kirjoittajien tasosta. Jokainen teksti arvioidaan valmiina työnä.

Tehtäväpaja. Teksti, joka tuodaan työpajaan on edellisen tapaamisen tehtävänannon mukainen. Tehtävät liittyvät kerrontaan, kieleen tai vataavaan haasteeseen.

Kirjoita ja jaa –työpaja

Kyseinen työpaja on lukijaryhmä, jossa on keskeistä toisten työn alla olevien tekstien huolellinen lukeminen, tulkinta ja kommentointi. Kirjoittaja kirjoittaa uuden version tekstistään saamiensa kommenttien perusteella. Tekstikeskeisyys ilmenee siten, että kirjoittajan ei pidä selittää työtään,

eikä kiistellä lukijoiden kanssa siitä, miten tekstiä tulkitaan. Siitä johtuen kirjoittajan reaktio ja vastaamistarve saattavat jäädä työpajassa huomiotta. Eräänä ratkaisuna ongelmaan on niin sanottu aktiivisen kuuntelun menetelmä, jossa kirjoittajan tehtävänä on kirjoittaa ylös toisten kommentit ja omat vastauksensa niihin. Näin ollen kirjoittaja pystyy vastaamaan tekstinsä avulla.

Ideapaja

Valmiita tekstejä ei ole, vaan on aiheita ja ideoita, joita kommentoidaan. Lukeminen ei ole ideapajassa keskeistä. Työpaja tarjoaa stimuloivan kirjoitus- ja lukemisympäristön, joka rohkaisee ja haastaa uusille alueille. Harrastajat toimivat luovissa työpajoissa, ja julkaisuaan valmistelevat esikoiskirjailijat tekstikeskeisissä pajoissa. Julkaisemiseen tähtäävissä tekstipajoissa keskustelun kohteena on teksti, jota tarkastellaan julkaisutavoitteisesti. Harrastajakirjoittajien kursseilla luova työskentely on olennaisempaa kuin valmis teksti, joten niissä tehdään kirjoitusharjoituksia.

Tekstipaja on usein lukijaryhmä, jossa työskentelyyn kuuluu käsillä olevan tekstin huolellinen lukeminen ja tulkintatyö. Kirjoittajan ei pidä puolustaa tekstiään, vaan tehdä muistiinpanot huomioistaan ja muiden kommentteista, joita hyödyntäen hänen tulee kirjoittaa uusi versio tekstistään. *Kirjoita ja jaa -workshop* voi myös olla osana tekstikokonaisuuden kehittämisessä, jossa stimuloiva kirjoitusympäristö ja lukeminen rohkaisevat tai haastavat uusille alueille.

Työpajatyöskentely on siis työn alla olevan tekstin käsittelyä, eikä esimerkiksi kirjoittajan luovan prosessin ja ideoinnin käsittelyä. Tekstikeskeisyyttä on puolestaan se, että kirjoittaja ei kiistele tekstinsä tulkinnoista, vaan vastaa uuden tekstiversionsa myötä toisten kommentteihin. Aktiivisen kuuntelun menetelmä on toinen vaihtoehto, jonka mukaan kirjoittaja huomioi kommentit kysymyksillään. (Philip Gross, 2010, 55.)

Philip Gross (2010) "Small Worlds: What Works in Workshops If and When They Do?"
in Dianne Donnelly (ed) *Does the Writing Workshop Still Work?* Multilingual Matters, UK, Bristol,
ISBN-13: 978-1-84769-268-9